

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

అన్నవరం సత్య నారాయణ స్వామి క్షేత్ర విశేషాలు- వ్రత కథలోని నేటి సామాజికాంశాలు

- ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి

ఇందులో వరుసగా

ప్రధాన ఉత్సవాలు

ప్రసాద విశిష్టత: పర్యావరణహితం

చారిత్రక రహస్యం: అల్లూరి సీతారామరాజు

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథ - నేటి సమాజానికి పనికివచ్చే ముఖ్యాంశాలు

==========

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో, ప్రశాంతమైన రత్నగిరి కొండపై కొలువై ఉన్న అన్నవరం దేవస్థానం ఒక ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రం. ఈ ఆలయం మహావిష్ణువు అవతారమైన శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారికి అంకితం చేయబడింది. పచ్చని ప్రకృతి, మనోహరమైన పరిసరాల మధ్య వెలిసిన ఈ ఆలయం, దేశవ్యాప్తంగా వేలాది మంది భక్తులను ఆకర్షించే ఒక ప్రధాన ఆధ్యాత్మిక కేంద్రం.

చారిత్రక ప్రాముఖ్యత

ఈ ఆలయానికి గొప్ప చారిత్రక, సాంస్కృతిక వారసత్వం ఉంది. ఇక్కడి అధిష్టాన దైవమైన సత్యనారాయణ స్వామి తన భక్తులకు సిరిసంపదలను, సుఖసంతోషాలను ప్రసాదిస్తారని భక్తుల నమ్మకం. ఈ ఆలయ చరిత్ర 1891 నుండి ప్రారంభమవుతుంది; కాలక్రమేణా ఈ ఆలయం అనేక పునర్నిర్మాణాలకు లోనైనప్పటికీ, ఇప్పటికీ తన ప్రాచీన కళా వైభవాన్ని మరియు అద్భుతమైన నిర్మాణ శైలిని అలాగే కాపాడుకుంటోంది.

క్షేత్ర ప్రాశస్త్యం

పంపానదీ తీరంలో రత్నాచలంపై కొలువై ఉన్న అన్నవరం పుణ్యక్షేత్రం భక్తుల పాలిట ఒక గొప్ప నిధి. బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుల ఏకీకృత స్వరూపంగా ఇక్కడ సత్యనారాయణ స్వామి వారు కొలువై ఉన్నారు. "అన్నవరం" అంటే భక్తులు కోరిన (అనిన) వరాలను ఇచ్చే క్షేత్రమని అర్థం. అడిగిన వెంటనే వరాలు (అనిన వరాలు) ఇచ్చే దేవుడు" కాబట్టే ఈ ఊరికి అన్నవరం అనే పేరు స్థిరపడింది.

స్థల పురాణం

పూర్వం మేరు పర్వతం మరియు ఆయన భార్య మేనక శ్రీమహావిష్ణువు గురించి చేసిన తపస్సు ఫలితంగా భద్రుడు, రత్నకుడు అనే ఇద్దరు కుమారులు జన్మించారు. గొప్ప విష్ణు భక్తులైన వీరి తపోఫలం వల్ల ఒకరు భద్రాచలంగా, మరొకరు రత్నాచలంగా (అన్నవరం) మారారు.

అన్నవరం వెలవడానికి ప్రధాన కారణం మేరుపర్వతం కుమారుడైన రత్నాకరుడు.

- **తపోఫలం: మేరుపర్వతం, మేనకల పుత్రుడైన రత్నాకరుడు శ్రీమహావిష్ణువు కోసం కఠోర తపస్సు చేశాడు. ఆ తపస్సుకు మెచ్చిన విష్ణుమూర్తి, రత్నాకరుడిని ఒక పర్వతంగా (రత్నగిరి) మారి తనను నిరంతరం ధరించమని వరం ఇచ్చాడు.**
- **శ్రీరాముని వాగ్దానం: త్రేతాయుగంలో శ్రీరాముడిగా రత్నగిరిపై కొలువై ఉంటానని స్వామి వాగ్దానం చేశారు. అందుకే అన్నవరం క్షేత్రానికి శ్రీరామచంద్రమూర్తి క్షేత్ర పాలకుడిగా వ్యవహరిస్తారు.**

మూర్తి వైశిష్ట్యం

'మూలతో బ్రహ్మ రూపాయ, మధ్యతశ్చ మహేశ్వరం, అథతో విష్ణు రూపాయ త్రైక్య రూపాయతే నమః' అనే మంత్రం ప్రకారం ఇక్కడి స్వామి వారిని మూడు భాగాలుగా ఆరాధిస్తారు:

- **క్రింది భాగం: బ్రహ్మ స్వరూపం**
- **మధ్య భాగం: పరమేశ్వరుడు**
- **పై భాగం: విష్ణు రూపం స్వామి వారికి ఒక వైపున అనంతలక్ష్మి అమ్మవారు, మరో వైపున పరమశివుడు కొలువై ఉండటం ఇక్కడి ప్రత్యేకత.**

ఆవిర్భావ వేడుకలు

ఖర నామ సంవత్సరం శ్రావణ శుద్ధ విదియ నాడు స్వామి వారు ఒక అంకుడు చెట్టు కింద ఆవిర్భవించారు. అందుకే ప్రతి ఏటా శ్రావణ శుద్ధ విదియ రోజున "ఆవిర్భావ దినోత్సవం" ఘనంగా నిర్వహిస్తారు. ఈ సందర్భంగా పంచామృతాభిషేకం, ప్రాకార సేవ, గ్రామోత్సవం వంటి విశేష కార్యక్రమాలు జరుగుతాయి. ఈ ఉత్సవాలను చూడటానికి భక్తులు అసంఖ్యాకంగా తరలివస్తారు.

క్షేత్ర పాలకులు మరియు ఇతర ఆలయాలు

ఆలయ ప్రాంగణంలో రామాలయం, వనదుర్గ ఆలయం మరియు వ్రత మండపాలు ఉన్నాయి.

- **శ్రీరామ చంద్రమూర్తి: ఈ క్షేత్రానికి పాలకులుగా వ్యవహరిస్తారు.**

- **వనదుర్గ అమ్మవారు: ఆలయ రక్షణ కోసం అమ్మవారు రాత్రి వేళల్లో పహరా కాస్తారని భక్తుల ప్రగాఢ విశ్వాసం.**

వ్రత మాహాత్మ్యం

ఇక్కడి మండపాల్లో సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతం చేసుకోవడం అత్యంత పుణ్యప్రదం. ఈ వ్రతం వల్ల భక్తి-ముక్తి, పుణ్యం-పురుషార్థం లభిస్తాయి. అంతేకాక, లక్ష్య సాధనకు అవసరమైన మానసిక బలాన్ని అందించి మన జీవితాలను ఈ వ్రతం సుసంపన్నం చేస్తుంది.

ప్రసాదం మరియు విశేష సేవలు

- **అన్నవరం ప్రసాదం: ఇక్కడ ఇచ్చే ఎర్ర గోధుమనూక ప్రసాదం అమృతంలా ఉండి ప్రపంచవ్యాప్త ఖ్యాతి పొందింది.**
- **ఆయుష్ హోమం: ఈ క్షేత్రంలో ప్రతిరోజూ ఆయుష్ హోమం జరుగుతుంది. ఇందులో పాల్గొనడం వల్ల మంచి ఫలితాలు పొందామని ఎందరో భక్తులు చెబుతుంటారు.**

ఆలయ రెండంతస్తుల నిర్మాణం: త్రిమూర్తి తత్వం

అన్నవరం ఆలయం రెండు అంతస్తులుగా ఉండటం కేవలం వాస్తు శిల్పం మాత్రమే కాదు, అది ఒక ఆధ్యాత్మిక సంకేతం.

1. పై అంతస్తు (దర్శన భాగం)

ఇక్కడ భక్తులు స్వామివారి దివ్య మంగళ స్వరూపాన్ని దర్శించుకుంటారు.

- **మూర్తి: మధ్యలో మీసాలతో, ధీర గంభీరంగా సత్యనారాయణ స్వామి కనిపిస్తారు.**
- **పరివారం: స్వామివారికి ఒకవైపు పరమశివుడు, మరోవైపు అమ్మవారు (అనంత లక్ష్మి సత్యవతి) కొలువై ఉంటారు.**

2. క్రింద అంతస్తు (శక్తి కేంద్రం)

నిజమైన ఆధ్యాత్మిక రహస్యమంతా ఇక్కడే నిక్షిప్తమై ఉంది. పీఠం క్రింద కాశీ నుండి వచ్చిన యంత్రాన్ని ప్రతిష్ఠించారు.

- **ఏక స్వరూపం: పీఠం భాగం బ్రహ్మదేవుడు, మధ్యలో ఉన్న లింగాకారం పరమశివుడు, పైన ఉండే మూర్తి రూపం మహావిష్ణువు. ఇలా ముగ్గురు దేవుళ్లు ఒకే స్వరూపంగా ఇక్కడ దర్శనమిస్తారు.**

స్వయంభూ తత్వానికి నిదర్శనం

సాధారణంగా ఏదైనా విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించేటప్పుడు మనుషులు పేరు పెడతారు. కానీ ఇక్కడ స్వామివారే స్వయంగా తన పేరును "శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి" అని చెప్పుకోవడం ఆయన "స్వయంభూ" (తనంతటతానుగా వెలిసినవాడు) తత్వానికి ప్రతీక. భక్తులకు తన ఉనికిని చాటుకోవడమే కాకుండా, తన శక్తి స్వరూపాన్ని కూడా ఆ నామం ద్వారా తెలియజేశారు.

నామంలోని నిగూఢార్థం

ఈ పేరు మూడు ప్రధాన శక్తుల కలయికగా కనిపిస్తుంది:

- **వీర: ధైర్యానికి, రక్షణకు సంకేతం.**
- **వేంకట: కలియుగ దైవమైన వేంకటేశ్వరుని అంశను (లక్ష్మీ నివాసం) సూచిస్తుంది.**
- **సత్యనారాయణ: సత్యమే రూపంగా కలిగిన మహావిష్ణువు తత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది.**

అంటే, భక్తులను కాపాడే వీరుడిగా, సంపదలను ఇచ్చే వేంకటేశ్వరుడిగా, మోక్షాన్ని ప్రసాదించే సత్యనారాయణుడిగా తాను కొలువై ఉన్నానని ఆయన సందేశం.

ధర్మకర్తల ఎంపిక - ఒక దివ్య ప్రణాళిక

శతాబ్దాల పాటు రహస్యంగా ఉన్న స్వామివారి ఉనికి 19వ శతాబ్దపు చివరలో బయట ప్రపంచానికి తెలిసింది.

దివ్య స్వప్నం:

ఈరంకి ప్రకాశరావు అనే ఒక గొప్ప భక్తుడికి, అలాగే అప్పటి జమీందార్ అయిన శ్రీ రాజా ఇనుగంటి వేంకటరామారాయణిం గారికి శ్రీమహావిష్ణువు ఒకే సమయంలో కలలో కనిపించారు. ఆ కలలో స్వామివారు ఇలా చెప్పారు:"వచ్చే శ్రావణ శుద్ధ విదియ, మఖ నక్షత్రం ఉన్న గురువారం నాడు నేను రత్నగిరి కొండపై వెలుస్తున్నాను. నన్ను శాస్త్రోక్తంగా ప్రతిష్టించి, సేవించుకో."

రత్నగిరిపై అన్వేషణ

మరుసటి రోజు వారిద్దరూ కలుసుకుని, తమకు వచ్చిన కలను ఒకరికొకరు చెప్పుకుని ఆశ్చర్యపోయారు. అనుకున్న విధంగానే ఖర నామ సంవత్సరం శ్రావణ శుద్ధ పాడ్యమి నాటికే అందరూ అన్నవరం చేరుకున్నారు. కొండపై స్వామి వారి కోసం వెతుకుతుండగా ఒక అద్భుతం జరిగింది.

స్వామి వారి దర్శనం

వారు కొండపై వెతుకుతుండగా, ఒక వృద్ధురాలి రూపంలో వచ్చిన అమ్మవారు (వనదుర్గ) ఒక అంకుడు చెట్టు కింద ఉన్న పుట్టను చూపించి మాయమైంది.

అక్కడ తవ్వగా, శ్రావణ శుద్ధ విదియ నాడు స్వామివారి దివ్య మంగళ స్వరూపం లభించింది. అప్పటి నుండి ఈ క్షేత్రం భక్తుల పాలిట కల్పవృక్షంగా మారింది.

ఒక అంకుడు చెట్టు కింద ఉన్న పొదలో స్వామి వారి విగ్రహంపై సూర్యకిరణాలు ప్రకాశించాయి. అది చూసిన భక్తులు వెంటనే ఆ పొదను తొలగించి, స్వామి వారి దివ్య మంగళ స్వరూపాన్ని కనుగొన్నారు. చుట్టుపక్కల గ్రామాల ప్రజలు భారీ సంఖ్యలో తరలివచ్చి జయజయధ్వానాలు చేస్తుండగా, స్వామి వారిని భక్తిశ్రద్ధలతో రత్నగిరి కొండపైకి తీసుకువెళ్లారు.

1891లో జరిగిన ఈ అద్భుత సంఘటనే నేడు మనం చూస్తున్న అన్నవరం క్షేత్ర వైభవానికి పునాది. సూర్యకిరణాలు స్వామి వారి పాదాలపై పడటం అనేది ఆయన "సూర్య ప్రకాశితుడు" అనడానికి ఒక గొప్ప సంకేతం.

వంశపారంపర్య ధర్మకర్తలుగా వారిని ఎంచుకోవడం ద్వారా, ఆ క్షేత్రానికి ఒక క్రమశిక్షణతో కూడిన నిర్వహణ వ్యవస్థను ఆయనే స్వయంగా ఏర్పాటు చేసుకున్నట్లయింది.

భక్తులకు భరోసా

"తన పేరు తానే చెప్పుకోవడం" ద్వారా స్వామి భక్తులకు ఇచ్చే అతి పెద్ద హామీ ఏమిటంటే—"నేను ఇక్కడ ఉన్నాను, నన్ను ఈ పేరుతో పిలవండి". రత్నగిరి కొండపై వెలిసిన తాను కేవలం ఒక శిల కాదు, చైతన్యవంతమైన పరమాత్మను అని నిరూపించిన ఘట్టం ఇది.

ఈ సంఘటన అన్నవరం క్షేత్రం కేవలం ఒక పురాణ గాథ కాదని, ప్రత్యక్ష దైవ సాన్నిధ్యమని నిరూపిస్తుంది. భక్తులు "సత్యదేవా!" అని పిలిస్తే పలికే దైవంగా ఆయన పేరు గడించడానికి ఈ స్వయం ప్రకటిత నామమే పునాది.

అన్నవరం శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి క్షేత్ర ఆవిర్భావానికి, అంకుడు చెట్టుకు అత్యంత విడదీయలేని సంబంధం ఉంది. స్వామివారు ఈ భూమిపై వెలిసిన ఘట్టంలో ఈ చెట్టు ఒక ప్రధాన సాక్షి.

స్వామివారి ఆవిర్భావం - అంకుడు చెట్టు నీడన

1891వ సంవత్సరం శ్రావణ శుద్ధ విదియ నాడు, ఈ క్షేత్రం ఆవిర్భవించింది. ఆనాడు ఈ ప్రాంతమంతా దట్టమైన అడవిలా ఉండేది. భగవంతుని ఆదేశం ప్రకారం రాజా రామనారాయణ గారు మరియు గ్రామ అధికారి ప్రకాశరావు గారు రత్నగిరి కొండపై వెతుకుతుండగా, ఒక పెద్ద అంకుడు చెట్టు క్రింద స్వామి వారి విగ్రహం లభించింది.

తొలినాళ్లలో స్వామివారికి ఇప్పుడు ఉన్నంత భారీ ఆలయం లేదు. విగ్రహం లభించిన ఆ అంకుడు చెట్టు నీడనే స్వామివారిని ప్రతిష్టించి పూజలు నిర్వహించారు. అంటే, సత్యదేవుడికి మొదటి ఆలయం ఆ ప్రకృతి ప్రసాదించిన అంకుడు చెట్టే. అందుకే భక్తులు ఈ చెట్టును అత్యంత పవిత్రంగా భావిస్తారు.

సాధారణంగా అడవుల్లో పెరిగే ఈ చెట్టును 'పాల చెట్టు' లేదా 'అంకుడు' అని పిలుస్తారు. అన్నవరం క్షేత్రంలో ఇది ఒక "కల్పవృక్షం" లాంటిది.

- **నేటికీ అన్నవరంలో ఆ అంకుడు చెట్టు వంశానికి చెందిన వృక్షాలు కనిపిస్తాయి. భక్తులు తమ కోరికలు నెరవేరాలని ఈ చెట్టు కొమ్మలకు ముడుపులు కడతారు. స్వామివారు స్వయంగా ఈ చెట్టు క్రింద వెలిశారు కాబట్టి, ఇక్కడ కోరిన కోరికలు తప్పక నెరవేరుతాయని భక్తుల నమ్మకం.**

శ్రీమహావిష్ణువు రామావతారంలో అడవుల్లో సంచరించినట్లుగా, సత్యనారాయణ స్వామి కూడా జనారణ్యంలో కాకుండా, ప్రశాంతమైన రత్నగిరి కొండపై, ఒక అంకుడు చెట్టు నీడన వెలియడం ఆయన లోక కల్యాణ కారక తత్వాన్ని సూచిస్తుంది.

అన్నవరంలో సత్యదేవుడు అంటే ఎంత పవిత్ర భావన ఉంటుందో, ఆయన వెలిసిన అంకుడు చెట్టు పట్ల కూడా భక్తులకు అంతే గౌరవం ఉంది. ఆ చెట్టే స్వామివారికి తొలి ఆశ్రయం ఇచ్చిన చైతన్య స్వరూపం.

అన్నవరంలో స్వామివారు తానే స్వయంగా 'వీర వేంకట సత్యనారాయణ' అని పేరు చెప్పుకుని అంకుడు చెట్టు క్రింద వెలిసి భక్తులను తరింపజేస్తున్నారు.

శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి లోని ప్రతి పదంలోని అంతరార్థం

బిడ్డపేరు పెట్టి పిలుచుట విశ్రామ

కేళి నైన మిగులఁ గేలి నయినఁ

బద్య గద్య గీత భావార్థముల నైనఁ

గమలనయనుఁ దలఁపఁ గలుషహరము. 6-122-ఆ.

పోతన భాగవతంలోని ఈ పద్యం (6వ స్కంధం, అజామిళోపాఖ్యానం) అత్యంత ప్రాచుర్యం పొందినది. భగవంతుని నామస్మరణకు ఏ నియమాలు, నిబంధనలు లేవని, కేవలం ఆ నామాన్ని ఉచ్చరించడమే మోక్షదాయకమని ఈ పద్యం నిరూపిస్తుంది.

ఈ పద్యంలో అత్యంత ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమిటంటే, భక్తుడికి భగవంతుడిని తలవాలనే ఉద్దేశ్యం లేకపోయినా ఫలితం దక్కుతుందని చెప్పడం.

- **బిడ్డ పేరు: అజామిళుడు తన కొడుకు 'నారాయణ'ను పిలిచాడు, దేవుడిని కాదు. కానీ ఆ పిలుపులో భగవంతుని నామం ఉండటం వల్ల యమదూతలు అతనిని తాకలేకపోయారు.**
- **పరిహాసం (గేలి): ఎవరైనా విష్ణువును ఎగతాళిగా తిట్టినప్పుడూ లేదా పరిహాసం చేసినప్పుడూ కూడా వారి నోటి నుంచి వచ్చేది భగవన్నామమే కాబట్టి, అది తెలియకుండానే వారి పాపాలను దహిస్తుంది.**

పద్యంలో పేర్కొన్న "పద్య గద్య గీత భావార్థముల నైనన్" అనే మాట మనకు ఒక స్వేచ్ఛను ఇస్తుంది.

- **కొందరు శాస్త్రబద్ధంగా స్తోత్రాలు (పద్యం) చదువుతారు.**
- **మరికొందరు కథల రూపంలో (గద్యం) వింటారు.**
- **ఇంకొందరు సంగీతంతో (గీతం) భగవంతుడిని కొలుస్తారు.**

విధానం ఏదైనా, కేంద్ర బిందువు 'కమలనయనుడు' అయితే చాలు, అది "కలుషహరము" (పాపనాశిని) అవుతుంది.

మనం సాధారణంగా పూజ గదిలోనే దైవ నామం స్మరించాలి అనుకుంటాం. కానీ పోతన గారు ఏమన్నారంటే:

- విశ్రాంతి వేళ: అలసిపోయి పడుకున్నప్పుడు, ఆవులిస్తున్నప్పుడు.
- ఆటలాడుతున్నప్పుడు: సాధారణ కాలక్షేపంలో కూడా.

భగవంతుని పేరు మన నాలుక మీద ఉంటే అది ఒక "అగ్ని కణం" లాంటిది. అగ్నిని భక్తితో తాకినా, తెలియక తాకినా అది కాల్చడం ఖాయం. అలాగే నామాన్ని ఎలా స్మరించినా అది పాపాలను కాల్చేస్తుంది.

నామస్మరణకు శ్రద్ధ, భక్తి ఉంటే శ్రేష్ఠం. కానీ ఆ నామానికి ఉన్న స్వతస్సిద్ధమైన శక్తి వల్ల, ఏ సందర్భంలోనైనా, ఏ ఉద్దేశ్యంతోనైనా (తండ్రి తన బిడ్డను పిలిచినట్లుగానైనా) ఆ పేరును పలికితే అది జీవుడిని సంసార బంధాల నుండి విముక్తుడిని చేస్తుంది.

ఈ నేపథ్యంలో శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి నామంలోని గొప్పతనాన్ని తెలుసుకొందాం.

. శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి నామంలో "శ్రీ" అనే అక్షరం కేవలం గౌరవవాచకం మాత్రమే కాదు, అది సాక్షాత్తు శాక్తేయ ప్రణవం.

మంత్ర శాస్త్రం ప్రకారం "ఓం" అనేది వేద ప్రణవం అయితే, "శ్రీం" (శ్రీ) అనేది శాక్తేయ ప్రణవం. ఇది లక్ష్మి స్వరూపం, ఐశ్వర్య సంకేతం.

- శ్రీకారము అంటే శుభాన్ని ఇచ్చేది.
- సత్యనారాయణ స్వామి నామానికి ముందు "శ్రీ" చేరడం ద్వారా, ఆ స్వామి శ్రీమన్నారాయణ స్వరూపం అని, లక్ష్మీదేవి సమేతుడని స్పష్టమవుతోంది.

వేదాంత రీత్యా విష్ణువు (పరమాత్మ) మరియు లక్ష్మి (ప్రకృతి/శక్తి) విడదీయలేని వారు.

- శ్రీ: శక్తి (కరుణ, సంపద, సృష్టి నిర్వహణ).

- వీర వేంకట సత్యనారాయణ: శక్తిమంతుడు (పురుషోత్తముడు). స్వామి తన పేరును తానే చెప్పుకునేటప్పుడు "శ్రీ"ని చేర్చుకోవడం ద్వారా, తను కేవలం న్యాయ నిర్ణేత అయిన సత్యనారాయణుడనే కాకుండా, భక్తులపై కరుణ కురిపించే లక్ష్మీప్రదాతనని కూడా చాటి చెప్పారు.

3. అన్నవరం క్షేత్రంలో దీని ప్రాముఖ్యత

సాధారణంగా సత్యనారాయణ వ్రత కల్పంలో "సత్యనారాయణ" అనే పేరు వినిపిస్తుంది. కానీ అన్నవరం క్షేత్రంలో మాత్రమే "శ్రీ వీర వేంకట" అనే విశేషణాలను మనం చూస్తాం.

- శ్రీ (లక్ష్మి) + వేంకట (విష్ణువు): ఈ నామం ద్వారా తిరుమల వేంకటేశ్వరునికి మరియు ఇక్కడి సత్యదేవునికి అభేదాన్ని (తేడా లేదని) సూచిస్తున్నారు.
- అందుకే అన్నవరంలో స్వామివారు "ఏకపీఠం" మీద శివకేశవుల రూపంలో ఉన్నప్పటికీ, నామంలోని "శ్రీ" అక్షరం అక్కడ మంగళకరమైన శక్తిని నిరంతరం ప్రసరింపజేస్తుందని భక్తుల నమ్మకం.

మంత్ర శాస్త్రంలో "శ్రీ" అనే అక్షరానికి "శ్రయతే ఇతి శ్రీః" అని వ్యుత్పత్తి ఉంది. అంటే ఎవరిని ఆశ్రయిస్తే దుఃఖాలన్నీ తొలగిపోతాయో ఆమే శ్రీదేవి. అట్టి శ్రీదేవిని తన నామమునందు ధరించిన స్వామి, భక్తులను ఇహపర సుఖాలతో ఆశీర్వదిస్తారు.

వీర

అన్నవరం క్షేత్రంలో స్వామి వారి నామంలో "వీర" అనే పదం ఉండటం, మరియు ఆయన విగ్రహ స్వరూపంలో ధనుస్సు ధరించి ఉండటం వెనుక అద్భుతమైన రహస్యం ఉంది.

విగ్రహాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తే, స్వామి వారి ఒక హస్తం (చేయి) ధనుస్సును పట్టుకోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్లుగా వంగి ఉంటుంది.

వీర" అంటే కేవలం భౌతిక యుద్ధం చేసేవాడు అని మాత్రమే అర్థం కాదు.

- మాయా విజేత: అజ్ఞానాన్ని, మాయను జయించే శక్తిని 'వీరత్వం' అంటారు.
- ధర్మ రక్షణ: భక్తులకు వచ్చే ఆపదలను ధైర్యంగా ఎదుర్కొని కాపాడేవాడు (అభయప్రదాత) కాబట్టి ఆయన వీరుడు.
- ఆయన యుద్ధం బాహ్య ప్రపంచంలో కంటే, భక్తుల హృదయాల్లోని అరిషడ్వర్గాల (కామ, క్రోధ, లోభ మొ||నవి) మీద జరుగుతుంది. ఆ అంతర్గత శత్రువులను సంహరించే వీరుడు ఆయన.

అన్నవరంలో స్వామి వారిని కొలిచేటప్పుడు "శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి" అని పిలవకపోతే ఆ నామం అసంపూర్ణం. ఇక్కడ 'వీర'త్వం అంటే భక్తుడికి ఇచ్చే "అభయం". "నీ వెనుక నేనున్నాను, భయపడకు" అని ధనుర్ధారియై రక్షించే తత్వమే ఆ వీరత్వం.

వీరత్వాన్ని కేవలం భౌతిక యుద్ధంగా కాకుండా దాన, దయా, ధర్మ అనే మూడు కోణాల్లో విశ్లేషించవచ్చు. అన్నవరం శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి నామంలోని "వీర" శబ్దానికి ఇది పరిపూర్ణమైన నిర్వచనం.

1. దానవీరత్వం: అపరిమితమైన అనుగ్రహం

, "ఆపద మన శక్తి వలన పోదు". గజేంద్ర మోక్షం పద్యంలో పోతన గారు చెప్పినట్లు, మన శక్తి ఉడిగిపోయినప్పుడు ఆ పరమాత్మ దానమే (అనుగ్రహమే) మనల్ని కాపాడుతుంది.

తిక్కన గారి మహా భారతంలో ధర్మరాజు ఇలా అంటాడు

ఆపద గడవం బెట్టగ

నోపి శుభంబైన దాని నొడగూర్పను

ధర్మరాజు కృష్ణుడిని ఉద్దేశించి అన్నట్లుగానే, అన్నవరం సత్యదేవుడు కూడా భక్తుల పాలిట అటువంటి భరోసానే ఇస్తారు.

కుంతీదేవికి కృష్ణుడు వస్తున్నాడంటే ప్రాణాలు లేచి వచ్చినట్లు అనిపించేది. అదే విధంగా, తీరని కష్టాల్లో ఉన్న భక్తుడు అన్నవరం మెట్లు ఎక్కుతుంటే, స్వామి తన 'నీడ'తో ఆ భక్తుడి తాపాన్ని (కష్టాలను) తాను స్వీకరించి, ఉపశమనాన్ని ప్రసాదిస్తారు.

> ఇక్కడ స్వామి చేసే దానం కేవలం ధనకనక వస్తువులు కాదు. ఆయన తన సమయాన్ని, శక్తిని, అభయాన్ని భక్తుడి కోసం ధారపోస్తారు. ఒక ఆప్తమిత్రుడిలా (సఖుడవు), ఒక తండ్రిలా ఆదుకోవడమే ఆయన వీరత్వం.

కాళిదాసు చెప్పిన చెట్టు సిద్ధాంతం అన్నవరంలోని అంకుడు చెట్టుకు, ఆ చెట్టు క్రింద వెలిసిన స్వామికి అక్షరాలా వర్తిస్తుంది.

- చెట్టు ఎలాగైతే ఎండను తాను భరిస్తూ నీడను ఇస్తుందో, సత్యనారాయణ స్వామి కూడా భక్తుల పాపఫలాలను, కర్మల తాపాన్ని తాను స్వీకరించి, వారికి వ్రత ఫలం ద్వారా చల్లని జీవితాన్ని ఇస్తారు. "తోడు-నీడ" అనే మాటకు అన్నవరంలో స్వామివారు ఇచ్చే రక్షణ (Shield) మరియు ఆశ్రయం (Shelter) నిదర్శనాలు.

కృష్ణుడు ఎలాగైతే పాండవుల జీవితంలో ప్రతి మలుపులోనూ (రాయబారిగా, సారథిగా, రక్షకుడిగా) తోడున్నాడో, సత్యనారాయణ స్వామి కూడా వ్రతం చేసుకున్న భక్తుడికి జీవితాంతం బాసటగా ఉంటారు.

- కష్టాల కడలిలో ఉన్నప్పుడు చేయూతనిచ్చేవాడే నిజమైన తోడు అన్న మాట సత్యనారాయణ స్వామి విషయంలో 100% నిజం. ఎందుకంటే, అత్యంత నిస్సహాయ స్థితిలో ఉండి స్వామిని స్మరించిన వారికి ఆయన 'వీర' పరాక్రమంతో ఆపదలను తొలగిస్తారు.

సుఖాల్లో ఉన్నప్పుడు ఎవరైనా పలకరిస్తారు. కానీ "ఆపద గడవం బెట్టగ" సామర్థ్యం ఉన్నవాడే అసలైన వీరుడు. ఆ వీరత్వమే సత్యనారాయణ స్వామి వారి నామంలో ఉంది. ఆయన ఇచ్చే ఆ భరోసానే భక్తులను రత్నగిరి వైపు నడిపిస్తుంది.

సత్యనారాయణ స్వామి తన భక్తులకు ఇచ్చేది కేవలం భౌతిక సంపదలు మాత్రమే కాదు, "అభయాన్ని" దానంగా ఇస్తారు. తనను నమ్ముకున్న వణిజుడిని (సాధువును) ఆపదల నుండి కాపాడటం ఆయన దానవీరత్వానికి నిదర్శనం. ఆయన దానం ముందు మనుషుల శక్తి అత్యల్పం.

2. దయావీరత్వం: నితాంతాపార భూతదయ

భాగవతంలో "నీ పాదకమల సేవయు... నితాంతాపార భూతదయయు" అనే పద్యం భక్తికి, దయకు ఉన్న సంబంధాన్ని చెబుతుంది.

క్రూర మృగాలకు దయ ఉండదు, కానీ మనిషికి అది అలంకారం, దేవుడికి అది స్వభావం. సత్యనారాయణ స్వామి వ్రత కల్పంలో, పొరపాటు చేసిన వారిని కూడా (లీలావతి, కళావతి వంటి వారు) కేవలం వారు తప్పు తెలుసుకున్న వెంటనే కరుణించడం ఆయన దయావీరత్వం. అపారమైన దయను చూపడం కూడా ఒక రకమైన వీరత్వమే (క్షమా వీరం).

3. ధర్మవీరత్వం: ధర్మ రక్షణే పరమావధి

అర్జునుని ప్రాణాలను కాపాడటానికి కృష్ణుడు సూర్యుడిని మరుగున పరచడం వెనుక ఉన్నది ధర్మ రక్షణ. అలాగే, సత్యనారాయణ స్వామి కూడా ధర్మాన్ని కాపాడటానికి "సౌమ్య బుద్ధి"తో వ్యవహరిస్తారు.

సత్యం చెప్పడం, ధర్మంగా ఉండటం అనేవే ఈ స్వామికి ఇష్టమైన పూజలు. లోకంలో ధర్మం తప్పినప్పుడు, భక్తులను హెచ్చరించి తిరిగి వారిని సరైన మార్గంలో పెట్టడం ద్వారా ఆయన ధర్మవీరుడిగా నిలుస్తున్నారు.

అన్నవరం స్వామి వారి విగ్రహం హరిహర హిరణ్యగర్భ రూపం కాబట్టి, బ్రహ్మలోని సృష్టి (దానం), విష్ణువులోని స్థితి (దయ), శివునిలోని లయ (ధర్మ పరిరక్షణ కోసం దుష్ట శిక్షణ) అనే మూడు వీరత్వాలు ఆయనలో మేళవించి ఉన్నాయి. అందుకే ఆయన కేవలం సత్యనారాయణుడు కాదు, "శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణుడు".

ఈ మూడు వీరత్వాల కలయిక వల్లనే అన్నవరం క్షేత్రానికి వెళ్లే భక్తులకు ఒకేచోట అభయం, కరుణ, మరియు ధర్మబద్ధమైన జీవనానికి కావలసిన ప్రేరణ లభిస్తాయి.

వేంకట

అన్నవరం క్షేత్రంలో సత్యదేవుడు తన నామంలో ఈ పదాన్ని చేర్చుకోవడం వెనుక ఉన్న తత్వాన్ని ఇలా విశ్లేషించవచ్చు:

శాస్త్రరీత్యా "వేంకట" అనే పదానికి అద్భుతమైన నిర్వచనం ఉంది:

- వేం: అంటే 'పాపాలు' (Sins).
- కట: అంటే 'దహించేది' లేదా 'నశింపజేసేది' (Burn/Destroy). అంటే, తనను ఆశ్రయించిన భక్తుల పాప సమూహాలను నిశ్శేషంగా దహించివేసే శక్తి స్వరూపమే "వేంకట". తిరుమల శ్రీనివాసుడికి, అన్నవరం సత్యదేవుడికి ఈ నామమే రక్షాకవచం.

మనిషి తన కర్మ ఫలాన్ని అనుభవించక తప్పదు అనేది ప్రకృతి సిద్ధాంతం. అయితే, "నమశ్శివాభ్యాం అశుభ అపహాభ్యాం" (అశుభాలను హరించే శివపార్వతులకు నమస్కారం) అన్నట్లుగా, ఆ పరమేశ్వరుడిని లేదా పరమాత్మను వేడుకున్నప్పుడు ఆయన మన కర్మల తీవ్రతను తగ్గించగలడు.

- అన్నవరంలో స్వామి వారు హరిహర స్వరూపం. కింద విష్ణువు (సత్యనారాయణ), మధ్యలో ఈశ్వరుడు (శివుడు) ఉంటారు.
- శివుడు లయకారుడు — అంటే మన అశుభాలను, పాపాలను లయం (నాశనం) చేసేవాడు. అందుకే కర్మ బంధనాల కంటే ఈశ్వరుని అనుగ్రహం గొప్పదని భక్తుల నమ్మకం.

సత్యనారాయణ వ్రతం ముఖ్య ఉద్దేశ్యమే చిత్తశుద్ధి.

- ఎవరైతే సత్యాన్ని పలుకుతూ, భగవంతునిపై భార వేస్తారో, వారి గత కర్మల తాపాన్ని ఈ "వేంకట" తత్వం హరిస్తుంది.
- భక్తుడు తన శక్తితో ఆపదను దాటలేనప్పుడు, స్వామి తన పరాక్రమంతో (వీర), పాపనాశక శక్తితో (వేంకట) తోడై నిలుస్తాడు.

సత్య

అన్నవరం శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి నామంలోని 'సత్య' మారని పరమాత్మ తత్త్వానికి (Absolute Reality) ఒక సంకేతం.

సినిమా తెర (Screen) ఉదాహరణ అద్వైత వేదాంతంలో ఒక గొప్ప ఉపమానం.

- **తెర మీద మనం సుఖవంతమైన దృశ్యాలు చూసినా, భీతి గొలిపే దృశ్యాలు చూసినా... ఆ తెర తడవదు, కాలదు, లేదా మారదు.**
- **అలాగే, ఈ ప్రపంచం అనే సినిమాలో ఎన్నో మార్పులు (జననం, మరణం, సుఖం, దుఃఖం) జరుగుతున్నా, వాటన్నింటికీ మూలమైన 'సత్యం' మాత్రం ఎప్పుడూ ఏకరీతిగా ఉంటుంది. సత్యనారాయణ స్వామి ఆ "నిశ్చలమైన తెర" వంటివాడు.**

నిరాకారమైన, నిర్గుణమైన ఆ సత్యం భక్తుల అనుగ్రహం కోసం ఒక రూపాన్ని ధరిస్తే, అది 'సత్యనారాయణ' అవుతుంది.

- **నారాయణ: అంటే 'నారములకు' (జీవులకు, జ్ఞానానికి) నిలయమైనవాడు.**
- **అంటే, నిరాకార సత్యం ఒక ఆకారాన్ని పొంది, మానవాళికి దిశానిర్దేశం చేసే తత్వమే ఈ స్వామి. అందుకే ఆయనను స్మరిస్తే, మనలోని అజ్ఞానం తొలగి 'అద్వైతానుభూతి' కలుగుతుంది.**

నారాయణ

తైత్తిరీయారణ్యకములోని నారాయణ సూక్తం లో పతిం విశ్వస్యేశ్వరేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతమ్ | నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్ అని ఉన్నది.

. పతిం విశ్వస్యేశ్వరేశ్వరమ్

లోకంలో ఎందరో పాలకులు, శక్తులు ఉండవచ్చు. కానీ వారందరికీ మూలమైన శాసకుడు ఆ పరమాత్మ ఒక్కడే. అన్నట్లుగా, సృష్టిలో జీవులన్నీ స్త్రీ స్వరూపలైతే, ఆ పరమాత్మ ఒక్కడే "పురుషుడు". అందుకే

అన్నవరంలో ఆయన మీసాలతో కూడిన పురుష రూపంలో దర్శనమిస్తూ, తాను "విశ్వేశ్వరేశ్వరుడను" అని నిరూపిస్తున్నారు.

ఈ విశ్వానికి పతి (భర్త/యజమాని) ఆ పరమాత్మ ఒక్కడే. మిగిలిన సృష్టి అంతా ప్రకృతి (స్త్రీ స్వరూపం).

- మీసాల విశిష్టత: సాధారణంగా విష్ణుమూర్తి విగ్రహాలకు మీసాలు ఉండవు. కానీ అన్నవరంలో స్వామి వారికి మీసాలు ఉండటం ఒక ప్రత్యేకత. ఇది ఆయన "పురుష స్వరూపాన్ని" (Primeval Male/Purusha) ప్రస్ఫుటం చేస్తుంది.ఇది కేవలం శారీరక రూపం కాదు; ఇది ఆయనలోని పరాక్రమాన్ని, సృష్టిని పాలించే అధికారిక శక్తిని, మరియు భక్తులకు భరోసా ఇచ్చే తండ్రి తత్వాన్ని సూచిస్తుంది. సత్యం కోసం పోరాడే ధీరత్వానికి, పాపాలను సంహరించే పరాక్రమానికి ఈ మీసాలు సంకేతం

శివం - అచ్యుతం ఆయన శివము (మంగళము). అంటే అమంగళాలను హరించేవాడు. అచ్యుతము అంటే మార్పు లేనివాడు. సినిమా తెర ఉదాహరణలో చెప్పినట్లుగా, లోకం అనే బొమ్మ మారుతున్నా, దాని వెనుక ఉండే 'సత్యం' అచ్యుతమై (స్థిరంగా) ఉంటుంది.

విశ్వాత్మానం పరాయణమ్

ఆయన ఎక్కడో వైకుంఠంలోనే లేడు, ప్రతి జీవిలోనూ "విశ్వాత్మ"గా ఉన్నాడు. అందుకే అజామిళుడు పిలిచినా, ధర్మరాజు వేడుకున్నా ఆయన వెంటనే స్పందించాడు. మనం చేసే వ్రతానికి, స్మరణకు ఆయన 'పరాయణుడు' (చివరి గమ్యం).

ఈ మంత్రం అంతా ఆ మహత్తర సత్యాన్ని (Supreme Truth) గురించే చెబుతోంది. అందుకే ఆయన నామం "సత్య-నారాయణ". ఈ మంత్రాన్ని స్మరించడం వల్ల మనలోని అశుభాలు తొలగి, మంగళకరమైన 'సత్యం' వైపు మన దృష్టి మళ్ళుతుంది.

ఈ మంత్రం ఒక వ్యక్తి గురించి కాక, ఒక అనంతమైన తత్త్వం గురించి చెబుతోంది. ఆ తత్త్వానికి మనం ఒక రూపాన్ని ఇచ్చుకుని, మన కష్టాలను చెప్పుకోవడానికి "శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి"గా కొలుచుకుంటున్నాము.

నారాయణ - అమృత తత్వం (నారములు - ఆయనము)

"నారములు" అంటే నీరు అని ఒక అర్థం. "ఆపో నారా ఇతి ప్రోక్తా ఆపో వై నరసూనవః" - నీరు నరుడి (పరమాత్మ) నుండి పుట్టింది కాబట్టి నారములు అయ్యాయి. అవి ఆయనకు నివాసం (ఆయనము) కాబట్టి ఆయన నారాయణుడు.

- అన్నట్లుగా "అమృతం వా ఆపః". నీరు లేనిదే జీవం లేదు. ఆ నీటినే ఆశ్రయంగా చేసుకున్న స్వామి, సమస్త జీవరాశికి ప్రాణదాత (సంజీవనం).
- అన్నవరం సత్యదేవుడు ఈ 'నారాయణ' నామంతో భక్తుల జీవితాల్లో ఎండిపోయిన ఆశలను తిరిగి చిగురింపజేసే అమృత ధారగా నిలుస్తారు.

ప్రళయ కాలంలో అంతా జలమయమై ఉన్నప్పుడు, ఒక మర్రి ఆకుపై పవళించిన బాలకృష్ణుడి (వటపత్రశాయి) రూపం అత్యంత గూఢార్థంతో కూడుకున్నది.

- తల్లి లేని ఆహారం దొరకని మాంధాతకు ఇంద్రుడు తన బొటనవేలిని నోట్లో పెట్టుకోమననడు. ఆ బొటన వేలు చీకుడు అమృతంలా మారి ప్రాణాలను నిలబెట్టింది. 'అమృత వపుః' (అమృతమే శరీరముగా గలవాడు). భగవంతుడు తన శరీరము మొత్తం అంబుతమే అని చెప్పటానికి కాలి బొటన ఏలిని నోటిలో పెట్టుకొని ప్రళయ అకలంలోని నీటిపై మర్రి ఆకుపై తేలుతుంటాడు. (కరార విందేన పదార విందం
- తన పాదాలను ఆశ్రయించిన వారికి ఆ పాదాలే అమృతాన్ని (మోక్షాన్ని) ప్రసాదిస్తాయని చెప్పడానికి అది ఒక గుర్తు. అందుకే సత్యనారాయణ స్వామి నామంలోని 'నారాయణ' పదం భక్తులకు పోషణను, రక్షణను ఇచ్చే అమృత పదం.

భగవంతుడు తన కాలి బొటనవేలిని నోట్లో పెట్టుకోవడం అంటే—ఆయన "ఆత్మారాముడు" అని ఇంకొక అర్థం.లోకమంతా ప్రళయంలో మునిగిపోయినా, ఆయనకు బయటి వస్తువులతో పనిలేదు. తన ఆనందాన్ని తనలోనే (తన పాద పద్మాల్లోనే) వెతుక్కుంటాడు. మనం కూడా బయటి ప్రపంచంలోని ఆపదల (ప్రళయం) గురించి భయపడకుండా, మన అంతరాత్మలో ఉన్న ఆ 'నారాయణ' తత్వాన్ని ఆశ్రయిస్తే అమృతత్వాన్ని (శాంతిని) పొందవచ్చని దీని అర్థం.

- "అమృత వపుః" అంటే సత్య నారాయణ స్వామి శరీరమే అమృతం. అందుకే ఆయన పాద తీర్థం తీసుకున్నా, ఆయనకు పెట్టిన ప్రసాదం తిన్నా భక్తులకు ఒక తెలియని శక్తి, తృప్తి కలుగుతాయి.
- ప్రళయ కాలంలో ఆహారం లేకపోయినా మాంధాత ఎలా బతికాడో, జీవితంలో కష్టాల ప్రళయం వచ్చినప్పుడు ఏ ఆసరా లేకపోయినా 'నారాయణ' నామ స్మరణ భక్తుడిని బతికిస్తుంది.

"కరారవిందేన పదారవిందం ముఖారవిందే వినివేశయంతమ్" (చేతి పద్మంతో పాద పద్మాన్ని పట్టుకుని ముఖ పద్మంలో ఉంచుకున్నవాడు) ఈ స్థితి ఒక వృత్తం (Circle) లాంటిది. అంటే భగవంతుని ఆది, అంతం ఆయనే.

- ఆయన పాదాలే మోక్షానికి దారులు. ఆ పాదాలను నోటితో స్పృశించడం ద్వారా—"నా మాట, నా తలపు, నా గమ్యం అన్నీ నా పాదాలను ఆశ్రయించిన భక్తుల కోసమే" అని స్వామి సూచిస్తున్నారు.
- అందుకే అన్నవరంలో సత్యనారాయణ స్వామిని కొలిచినప్పుడు, ఆ 'నారాయణ' పదం మనకు కేవలం ఒక పేరుగా కాక, ఒక అభయ హస్తంలా కనిపిస్తుంది.

ఈ విశ్లేషణ ద్వారా అన్నవరం స్వామి వారి నామంలోని ప్రతి అక్షరం ఒక శక్తి కేంద్రమని, అది భక్తుల పాలిట అమృత ధార అని స్పష్టమవుతోంది.

అనంత లక్ష్మి - కామకోటి తత్త్వం

స్వామి వారి శక్తి స్వరూపిణిని వివిధ నామాలతో స్తుతిస్తారు. సందర్భాన్ని బట్టి అమ్మవారిని అనంతలక్ష్మి, లక్ష్మి, రమా, సత్యవతి అని పిలుస్తారు.

- అనంతలక్ష్మి: అంతం లేని సంపదను, కరుణను ఇచ్చేది.
- సత్యవతి: 'సత్య' నారాయణుడికి తగిన జ్ఞాన స్వరూపిణి.

'అనంత' పదానికి పర్యాయపదం 'కామకోటి'. కామకోటి అంటే కోరికలన్నింటికీ చివరి హద్దు లేదా కోరికలను తీర్చే పరాశక్తి.అన్నవరంలో స్వామివారి చెంత ఉండే శక్తి అనంతలక్ష్మి. ఆమె కేవలం సంపదను ఇచ్చే లక్ష్మి మాత్రమే కాదు, అనంతమైన కరుణను కురిపించే జగన్మాత.లక్ష్మీదేవి 'శ్రీ'కార రూపం. స్వామివారి నామంలో మొదటి అక్షరమైన "శ్రీ" లోనే ఈ అనంత లక్ష్మి కొలువై ఉంది.

సత్యవతి బ్రహ్మ శక్తిని (సరస్వతి/గీర్దేవత) సూచిస్తుంది.గీర్దేవతేతి గరుడధ్వజ సుందరేతి: ఈ వాక్యం లక్ష్మీ-సరస్వతి-పార్వతి ముగ్గురూ ఒక్కటే అని చాటిచెబుతోంది.అన్నవరం విగ్రహం ఏకపీఠం మీద త్రిమూర్తి స్వరూపంగా (బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వర) ఉండటం వల్ల, ఆ పీఠంపై ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ అయిన ఆదిపరాశక్తి అంతర్లీనంగా ఉంటుంది. సత్యనారాయణ స్వామిలో 'సత్య' అనే పదం ఆ బ్రహ్మ శక్తిని (సత్యవతిని) కూడా స్మరింపజేస్తుంది.

సత్యనారాయణ స్వామి వారిని "హరిహర హిరణ్యగర్భ" రూపంగా కొలుస్తాం. అంటే ముగ్గురు మూర్తులూ ఆయనలో ఉన్నారు. మరి ఆ ముగ్గురి శక్తులు (లక్ష్మి, పార్వతి, సరస్వతి) కూడా ఆయనలోనే లీనమై ఉంటాయి.

- సృజన శక్తి: బ్రహ్మ శక్తి (సత్యవతి - జ్ఞానం).
- స్థితి శక్తి: విష్ణు శక్తి (అనంత లక్ష్మి - సంపద/కరుణ).

- లయ శక్తి: శివ శక్తి (పార్వతి - ధర్మ రక్షణ). ఈ ముగ్గురు అమ్మల మూలశక్తిని తనలో నింపుకుని ఉన్నాడు కాబట్టే, ఆయన వ్రతం చేసుకున్న వారికి జ్ఞానం, సంపద, రక్షణ మూడూ లభిస్తాయి.

సత్యనారాయణ స్వామి కేవలం పురుష రూపం మాత్రమే కాదు. ఆ పురుష స్వరూపం వెనుక ఉన్న అపారమైన 'శక్తి' అనంతలక్ష్మి మరియు సత్యవతి.

- సత్యం (Truth) అనేది జ్ఞానం అయితే, ఆ జ్ఞానాన్ని అనుభవంలోకి తెచ్చేది శక్తి.
- అందుకే సత్యదేవుడు 'సత్యవతి' ప్రాణనాథుడిగా, 'అనంతలక్ష్మి' సమేతుడిగా రత్నగిరిపై వెలిశారు.

అన్నవరం క్షేత్రంలోని శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి విగ్రహ నిర్మాణం మరియు ఆ పీఠం వెనుక ఉన్న యంత్ర రహస్యం అత్యంత విశిష్టమైనవి., ఇది కేవలం ఒక విగ్రహం మాత్రమే కాదు, ఒక సంపూర్ణ బ్రహ్మాండ స్వరూపం.

స్వామివారు స్వయంగా కాశీలోని ఒక సిద్ధుడి ద్వారా ఈ యంత్రాన్ని గీయించి తెప్పించుకున్నారని ప్రతీతి. ఈ యంత్రం రత్నగిరికి చేరుకున్నాకే విగ్రహ ప్రతిష్ట జరగడం ఈ క్షేత్రం యొక్క విశిష్టతను చాటుతోంది.

అన్నవరంలో స్వామి వారు కొలువై ఉన్న ఆ ఏకపీఠం మరియు యంత్రం వెనుక ఉన్న ఆధ్యాత్మిక సత్యాలు ఇవి

శ్రీ మత్త్రి పాద వైకుంఠ మహానారాయణ యంత్రం

అన్నవరం క్షేత్రం ఈ యంత్రంపైనే ఆధారపడి ఉంది. దీనిని సాధారణంగా ఒక యంత్రంగా కాకుండా, స్వామి వారు స్వయంగా అధివసించిన పీఠంగా భావిస్తారు.

- త్రిపాద వైకుంఠం: వేదాల ప్రకారం, పరమాత్మ యొక్క మూడు వంతుల వైకుంఠం (త్రిపాద) నిత్యమై, పవిత్రమై ఉంటుంది. ఈ యంత్రం ఆ పరమపదానికి సంకేతం.

- **శక్తి కేంద్రం: యంత్రం అనేది దేవతా శక్తిని కేంద్రీకరించే ఒక రేఖాచిత్రం. ఈ మహానారాయణ యంత్రం ఉండటం వల్లనే అన్నవరం క్షేత్రానికి అంతటి దివ్యత్వం, భక్తుల కోర్కెలను తీర్చే శక్తి లభించింది.**

---

2. ఏకపీఠంపై త్రిమూర్తుల అమరిక

ఈ పీఠం రెండు అంతస్తులలో (Two Floors) విస్తరించి ఉండి, త్రిమూర్తుల ఏకత్వాన్ని చాటుతుంది. ఇది అద్వైత భావనకు నిదర్శనం.

స్థానం	అధిష్టాన దైవం	ఆధ్యాత్మిక ప్రాముఖ్యత
పీఠం ప్రారంభం (క్రింద)	బ్రహ్మ	సృష్టికి మూలమైన శక్తి. ఇది భౌతిక ప్రపంచానికి పునాది.
పీఠం మధ్య భాగం	శివుడు	ఈశ్వరుడు స్థితికి, లయకు మధ్యవర్తిగా ఉండి మనలోని అరిషడ్వర్గాలను హరిస్తాడు.
పీఠం పై భాగం	విష్ణువు	సత్యనారాయణ స్వామిగా పైన కొలువై, స్థితి కారకుడిగా లోకాలను పాలిస్తాడు.

విష్ణు పంచాయతనం

సాధారణంగా పంచాయతన పూజలో ఐదుగురు దేవతలు (విష్ణు, శివ, శక్తి, గణపతి, సూర్య) ఉంటారు. అన్నవరంలో ఇది "విష్ణు పంచాయతన" పద్ధతిలో సాగుతుంది. అంటే విష్ణువు ప్రధానంగా ఉండి, మిగిలిన దేవతల శక్తులు ఆయనలో లీనమై ఉంటాయి.

దిశ	దేవతా స్వరూపం
ఆగ్నేయం	గణపతి (విఘ్న నివారకుడు)
నైరుతి	సూర్యుడు (ఆరోగ్య ప్రదాత)
ఈశాన్యం	పరమేశ్వరుడు (జ్ఞాన ప్రదాత)
వాయువ్యం	అమ్మవారు (శక్తి స్వరూపిణి)
మధ్యలో	నారాయణుడు (స్థితి కారకుడు)

ఏకపీఠం మీద శివకేశవులిద్దరూ ఉండటం వల్ల భక్తులు హరిహర భేదం లేకుండా పూజిస్తారు. "శివాయ విష్ణు రూపాయ - శివ రూపాయ విష్ణవే" అనే తత్వానికి ఇది నిలువెత్తు సాక్ష్యం.

యంత్రం మీద స్వామి ఉండటం అంటే, భగవంతుడు శాస్త్రబద్ధమైన నియమాలకు (యంత్రానికి) మరియు భక్తుల భక్తికి కట్టుబడి ఉన్నాడని అర్థం., ఈ అద్భుతమైన ఏకపీఠం మనకు ఒక ముఖ్యమైన సందేశాన్ని ఇస్తుంది:

"దైవం ఒక్కటే, కానీ రూపాలు వేరు." సత్యనారాయణ స్వామిని పూజించడం అంటే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుల ముగ్గురి అనుగ్రహాన్ని ఒక్కటే పీఠం వద్ద పొందడమే. అందుకే అన్నవరం వ్రతానికి అంతటి మహత్యం ఉంది.

యంత్రం, లింగం మరియు మూర్తి —— ఈ మూడింటి కలయిక వల్లనే అన్నవరం క్షేత్రానికి అంతటి దివ్యశక్తి లభించింది. ఏ ఆలయంలోనైనా మూర్తిని చూస్తాం, కానీ ఇక్కడ మూర్తితో పాటు యంత్ర శక్తిని, లింగ స్వరూపాన్ని ఒకే పీఠంపై దర్శించుకోవడం భక్తులకు లభించే అరుదైన అవకాశం.

అన్నవరం శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి ఆరాధనలో "కల్పం" (సత్యనారాయణ వ్రత కల్పం) ప్రాధాన్యత చాలా ఉన్నది.. పూజ అనేది కేవలం బాహ్యమైన ప్రక్రియ మాత్రమే కాదు, అది ఒక క్రమశిక్షణతో కూడిన శాస్త్రం.

వేదాలకు ఆరు అంగాలు (షడంగాలు) ఉన్నాయి. అందులో "కల్పం" ఒకటి.

- కల్పం అంటే "విధి-విధానం". ఒక దేవతను ఏ మంత్రాలతో, ఏ పదార్థాలతో, ఏ క్రమంలో పూజించాలో ఇది వివరిస్తుంది.
- ఋషులు అందించిన ఈ కల్పం ఒక 'యూజర్ మాన్యువల్' (Guide) లాంటిది. ఇది లేకుండా చేసే పూజ అసంపూర్ణంగా మిగిలిపోయే అవకాశం ఉంది.

"కల్పంలో చెప్పిన సమయాల్లో మాత్రమే పూజ చేయాలి".

- సత్యనారాయణ వ్రతానికి సాయంకాలం (ప్రదోష కాలం) అత్యంత ప్రశస్తమైనది.
- సూర్యుడు అస్తమించే సమయంలో మనస్సు ప్రశాంతంగా ఉండి, భగవత్ తత్వాన్ని స్వీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉంటుంది. ఆ సమయంలో వ్రతం చేయడం వల్ల ఫలితం రెట్టింపు అవుతుందని కల్పం చెబుతోంది.
- చదవడం/వినడం: స్వామి వారి మహిమలను, వ్రత ఫలితాలను కథల రూపంలో (5 అధ్యాయాలు) విన్నప్పుడు మనసులో భక్తి జనిస్తుంది.
- పూజ: ఆ భక్తితో స్వామిని షోడశోపచారాలతో కొలిచినప్పుడు అది సంపూర్ణమవుతుంది. భావం తెలియకుండా చేసే క్రియ కంటే, తత్వాన్ని గ్రహించి (కల్పం చదివి) చేసే పూజకు స్వామి త్వరగా అనుగ్రహిస్తారు.

అన్నవరంలో స్వామి వారు 'శ్రీ మత్త్రిపాద వైకుంఠ మహానారాయణ యంత్రం' మీద ఉన్నారని మనం చర్చించుకున్నాం.

- విగ్రహం రూపానికి సంకేతం.
- యంత్రం శక్తికి సంకేతం.
- కల్పం ఆ శక్తిని ఎలా పొందాలో తెలిపే మార్గం.

కల్పం అనేది ఒక వంతెన లాంటిది. ఇది భక్తుడిని భగవంతునితో కలుపుతుంది. ఋషులు అందించిన ఆ విధి-విధానాన్ని అనుసరించినప్పుడే, ఆ 'సత్య' తత్త్వం మనకు అనుభవంలోకి వస్తుంది. వ్రత కల్పం చదవడం అంటే భగవంతుని యొక్క "సంకల్పాన్ని" మన సంకల్పంతో జోడించడమే.

అన్నవరంలో దర్శించాల్సిన ప్రధాన ప్రదేశాలు

---

1. నేరెళ్లమ్మ ఆలయం (గ్రామదేవత)

ఘాట్ రోడ్ ద్వారా కొండపైకి వెళ్లే మార్గంలో ఈ ఆలయం కనిపిస్తుంది. స్థల పురాణం ప్రకారం, ఒకప్పుడు పిఠాపురంలో ఉన్న ఈ అమ్మవారు, సత్యనారాయణ స్వామి వారు అన్నవరంలో వెలిసిన తర్వాత ఆయనకు తోడుగా ఇక్కడికి వచ్చి వెలిశారని భక్తుల నమ్మకం.

2. కనకదుర్గ ఆలయం

మెట్ల మార్గం ద్వారా కొండపైకి వెళ్లే భక్తులకు ఈ ఆలయం దర్శనమిస్తుంది. కొండ ఎక్కే ముందే అమ్మవారి ఆశీస్సులు తీసుకోవడం ఇక్కడ ఒక ఆనవాయితీ.

3. వనదుర్గ అమ్మవారి ఆలయం

కొండ మార్గంలో మధ్యలో ఉండే ఈ ఆలయం అత్యంత శక్తివంతమైనదిగా పరిగణించబడుతుంది.

విశేషం: రాత్రి వేళల్లో వనదుర్గ అమ్మవారు ఈ కొండ పరిసరాల్లో సంచరిస్తూ ఆలయానికి పహరా కాస్తుంటారని ఇక్కడి ఉపాసకుల ప్రగాఢ విశ్వాసం.

4. సీతారామచంద్ర స్వామి ఆలయం (క్షేత్రపాలకులు)

ప్రధాన ఆలయానికి పక్కనే ఈ రామాలయం ఉంటుంది. భద్రాచలంలో వెలిసిన సీతారాములే, ఇక్కడ సత్యనారాయణ స్వామి వారికి క్షేత్రపాలకులుగా వ్యవహరిస్తారు. అంటే ఈ క్షేత్రం యొక్క రక్షణ బాధ్యత వారిదే అని అర్థం.

5. పలభా యంత్రం (సన్ డయల్)

ఇది అన్నవరం కొండపై ఉన్న ఒక అద్భుతమైన ఖగోళ పరికరం.

- **నిర్మాతలు: పిడవర్తి కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారు మరియు స్థానిక జమిందారు గారు కలిసి దీనిని రూపొందించారు.**
- **పనితీరు: ఒక చిన్న రాతిగోడపై పడే సూర్యుడి నీడ ఆధారంగా అప్పట్లోనే ఖచ్చితమైన సమయాన్ని లెక్కించేలా దీనిని తయారుచేశారు. నేటికీ ఇది పర్యాటకులను ఆశ్చర్యపరుస్తుంది.**

ప్రధాన ఉత్సవాలు

అన్నవరం కేవలం వ్రతాలకే కాకుండా, ఏటా జరిగే ఈ రెండు విశేష కార్యక్రమాలకు లక్షలాది మంది భక్తులతో పోటెత్తుతుంది:

- **వైశాఖ శుద్ధ ఏకాదశి: ఈ పవిత్ర రోజున శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామి వారి కళ్యాణ మహోత్సవం అత్యంత వైభవంగా జరుగుతుంది.**
- **కార్తీక పౌర్ణమి (గిరిప్రదక్షిణ): కార్తీక మాసంలో వచ్చే పౌర్ణమి నాడు రత్నగిరి కొండ చుట్టూ జరిగే గిరిప్రదక్షిణలో లక్షలాది మంది భక్తులు పాల్గొని స్వామివారి అనుగ్రహాన్ని పొందుతారు.**

ప్రసాద విశిష్టత: పర్యావరణహితం

తిరుమల లడ్డూ తర్వాత అంతటి ఖ్యాతి పొందినది అన్నవరం సత్యదేవుని ప్రసాదం. ఈ ప్రసాదం పంపిణీలో ఒక గొప్ప సంప్రదాయం ఉంది:

- **విస్తరాకులు: ప్రసాదాన్ని ప్లాస్టిక్ లేదా ఇతర కవర్లలో కాకుండా, విశాఖ ఏజెన్సీ ప్రాంతం నుండి తెప్పించిన విస్తరాకుల్లో కట్టి ఇస్తారు.**
- **పరిమాణం: ఇందుకోసం నెలకు సుమారు 20 లక్షల ఆకులను వినియోగిస్తారంటే, ఇక్కడ భక్తుల రద్దీ మరియు ప్రసాదానికి ఉన్న గిరాకీని అర్థం చేసుకోవచ్చు.**

చారిత్రక రహస్యం: అల్లూరి సీతారామరాజు

రత్నగిరి కొండల చుట్టూ ఉన్న అడవులకు మరియు భారత స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి ఒక వీర గాథ ముడిపడి ఉంది.

ఇక్కడి జంట కొండల మధ్య ఒక రహస్య స్థావరం మరియు రహస్య మార్గం ఉండేదని స్థానికులు చెబుతుంటారు. మన్యం వీరుడు అల్లూరి సీతారామరాజు తన విప్లవ పోరాట సమయంలో, బ్రిటిష్ వారికి దొరక్కుండా తప్పించుకోవడానికి ఈ రహస్య మార్గాలనే వినియోగించేవారని ప్రతీతి.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథ - నేటి సమాజానికి పనికివచ్చే ముఖ్యాంశాలు

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథలోని మొదటి అధ్యాయం

ప్రథమ అధ్యాయ సారాంశం

నైమిశారణ్యంలో శౌనకాది మునులు సూత మహామునిని "లోకంలోని కష్టాల నుండి విముక్తి పొంది, సుఖసంతోషాలు కలిగించే మార్గమేది?" అని అడుగుతారు. దానికి సమాధానంగా సూత మహాముని, పూర్వం నారద మహామునికి విష్ణుమూర్తి స్వయంగా బోధించిన సత్యనారాయణ వ్రత విశేషాలను తెలియజేస్తారు.

లోకసంచారం చేస్తున్న నారదుడు, భూలోకంలో మనుషులు పడుతున్న శారీరక, మానసిక బాధలను చూసి చలించిపోతాడు. వారి కష్టాలు తీర్చే ఉపాయం చూపమని విష్ణుమూర్తిని వేడుకోగా, స్వామి ఈ వ్రతాన్ని సూచిస్తారు. ఏ కులమత భేదం లేకుండా, ఏ రోజైనా, ఎవరైనా భక్తితో చేసుకునే సులభమైన మార్గం ఈ వ్రతం. దీనివల్ల ఇహలోకంలో సంపదలు, పరలోకంలో మోక్షం లభిస్తాయని ఈ అధ్యాయం చెబుతోంది.

నేటి సమాజానికి పనికివచ్చే ముఖ్యాంశాలు

ఈ పురాతన కథలో నేటి ఆధునిక కాలానికి వర్తించే అద్భుతమైన జీవన సూత్రాలు ఉన్నాయి:

- నిస్వార్థమైన ఆలోచన (Social Responsibility): నారద మహాముని తన కోసం ఏమీ కోరుకోలేదు. లోకంలోని ప్రజల కష్టాలను చూసి బాధపడి, అందరి కోసం పరిష్కారం అడిగారు. మన చుట్టూ ఉన్న సమాజం బాగుండాలని కోరుకోవడమే నిజమైన భక్తి అని ఇది నేర్పుతుంది.
- సమానత్వం (Universal Equality): ఈ వ్రతానికి జాతి, మత, కుల, లింగ విభేదాలు లేవు. కథలోనే స్పష్టంగా "స్త్రీలు కూడా చేయవచ్చు", "ఎవరైనా చేయవచ్చు" అని ఉంది. వివక్ష లేని సమాజానికి ఇది ఒక గొప్ప పునాది.

- మానసిక ప్రశాంతతే అసలైన సంపద: మనుషులు పడే బాధలు శరీరానికి మాత్రమే కాదు, మనస్సుకి కూడా సంబంధించి ఉంటాయని కథలో ప్రస్తావించారు. నేటి కాలంలో పెరిగిపోతున్న 'స్ట్రెస్' (ఒత్తిడి) కి ఆధ్యాత్మికత మరియు సంకల్ప బలం మంచి మందులని గ్రహించవచ్చు.
- కృతజ్ఞత మరియు సామాజిక అనుబంధం: వ్రతం ముగిశాక బంధుమిత్రులను పిలిచి విందు ఇవ్వడం, ప్రసాదం పంచడం అంటే.. కేవలం పూజ మాత్రమే కాదు, అందరితో కలిసి సంతోషాన్ని పంచుకోవడం. ఇది సామాజిక బంధాలను (**Social bonding**) బలపరుస్తుంది.
- సత్యమే దైవం: "సత్యనారాయణ" అంటేనే సత్యమే దైవం అని అర్థం. జీవితంలో ఏ కష్టం వచ్చినా సత్య మార్గంలో నడవాలనేది ఈ వ్రతం వెనుక ఉన్న గూఢార్థం.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథలోని రెండవ అధ్యాయం భక్తికి, సంకల్పానికి ఉన్న శక్తిని చాటిచెబుతుంది. ఈ అధ్యాయంలో ప్రధానంగా ఇద్దరు వ్యక్తుల కథల ద్వారా స్వామి వారి మహిమను వివరించారు.

రెండవ అధ్యాయ సారాంశం

1. పేద బ్రాహ్మణుడి కథ: కాశీ పట్టణంలో ఒక పేద బ్రాహ్మణుడు భిక్షాటన చేస్తూ జీవించేవాడు. అతని దీనస్థితి చూసి విష్ణుమూర్తి వృద్ధ బ్రాహ్మణుడి రూపంలో వచ్చి వ్రతం గురించి చెబుతారు. స్వామి చెప్పినట్టే భక్తితో వ్రతం ఆచరించి, ఆ బ్రాహ్మణుడు దరిద్రం నుండి విముక్తుడై సకల ఐశ్వర్యవంతుడు అవుతాడు.
2. కట్టెలమ్మే వ్యక్తి (కాష్ఠ విక్రేత) కథ: బ్రాహ్మణుడు వ్రతం చేస్తుండగా ఒక కట్టెలమ్మే వ్యక్తి అక్కడికి వస్తాడు. వ్రత మహిమను తెలుసుకుని, తాను కూడా ఆ రోజూ కట్టెలు అమ్మగా వచ్చిన డబ్బుతో వ్రతం చేస్తానని సంకల్పించుకుంటాడు. అనుకున్నట్టే ఆ రోజు రెట్టింపు లాభం రావడంతో, అతను కూడా భక్తితో వ్రతం చేసి సుఖసంతోషాలను పొందుతాడు.

నేటి సమాజానికి ఈ అధ్యాయం ఇచ్చే సందేశం

ఈ కథల్లోని అంతరార్థం కేవలం పూజ చేయడం మాత్రమే కాదు, నిత్య జీవితానికి అవసరమైన కొన్ని విలువలను కూడా బోధిస్తాయి:

- దృఢ సంకల్పం (Power of Intent): బ్రాహ్మణుడు వ్రతం చేయాలని అనుకున్న మరుసటి రోజే అతనికి ఎక్కువ భిక్ష లభిస్తుంది. అలాగే కట్టెలమ్మే వ్యక్తికి కూడా. అంటే, మనం ఒక మంచి పని చేయాలని గట్టిగా నిశ్చయించుకుంటే (Positive Affirmation), పరిస్థితులు కూడా మనకు అనుకూలంగా మారుతాయని దీని అర్థం.
- ఆడంబరం కంటే భక్తి ముఖ్యం: కట్టెలమ్మే వ్యక్తి తన దగ్గర ఉన్న తక్కువ సంపాదనతోనే వ్రతం చేస్తాడు. దేవుడికి కావాల్సింది ఖరీదైన వస్తువులు కాదు, నిర్మలమైన మనస్సు మరియు చిత్తశుద్ధి అని ఇది నిరూపిస్తుంది.
- జ్ఞాన భాగస్వామ్యం (Sharing Knowledge): బ్రాహ్మణుడు తాను పొందిన ఫలితాన్ని రహస్యంగా ఉంచకుండా, అడిగిన కట్టెలమ్మే వ్యక్తికి వివరిస్తాడు. మనకు తెలిసిన మంచి విషయాన్ని లేదా మార్గాన్ని ఇతరులకు చెప్పడం వల్ల సమాజం బాగుంటుందని ఇది సూచిస్తుంది.
- కష్టపడే తత్వం: కట్టెలమ్మే వ్యక్తి వ్రతం చేయాలనుకున్నా తన వృత్తిని (కట్టెలు అమ్మడం) ఆపలేదు. భక్తి అంటే పనిని వదిలేయడం కాదు, చేస్తున్న పనిలోనే దైవత్వాన్ని చూడటం.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథలోని మూడవ అధ్యాయం అత్యంత కీలకమైనది. ఇది భగవంతుడికి ఇచ్చిన మాటను తప్పితే కలిగే పరిణామాలు, మరియు పశ్చాత్తాపం చెందితే కలిగే శుభాలను వివరిస్తుంది.

మూడవ అధ్యాయ సారాంశం

1. మొక్కు మరియు విస్మృతి: ఉల్కాముఖ మహారాజు వ్రతం చేస్తుండగా ఒక వైశ్యుడు (సాధు అనే పేరు గల వర్తకుడు) అక్కడికి వస్తాడు. తనకు సంతానం కలిగితే వ్రతం చేస్తానని మొక్కుకుంటాడు. సత్యదేవుని అనుగ్రహంతో కుమార్తె (కళావతి) జన్మిస్తుంది. కానీ, నామకరణ సమయాన, ఆపై పెళ్లి సమయాన కూడా అతను వ్రతం చేయడం మరిచిపోతాడు.

2. భగవంతుని ఆగ్రహం: ఇచ్చిన మాట తప్పిన వైశ్యుడిని పరీక్షించాలని స్వామి తలస్తారు. వ్యాపారం కోసం వెళ్ళిన మామ అల్లుళ్ళు (వైశ్యుడు, అతని అల్లుడు) దొంగతనం నేరంపై అకారణంగా జైలుపాలవుతారు. వారి సంపద అంతా పోతుంది.

3. ఇంటి వద్ద కష్టాలు: ఇక్కడ ఇంటి వద్ద భార్య లీలావతి, కుమార్తె కళావతి దారిద్ర్యంతో అల్లాడిపోతారు. ఒకరోజు కళావతి అనుకోకుండా ఒకరి ఇంట్లో జరుగుతున్న వ్రతాన్ని చూసి ప్రసాదం తీసుకుంటుంది. అది చూసిన లీలావతికి తమ తప్పు గుర్తుకు వచ్చి, వెంటనే భక్తితో వ్రతం ఆచరిస్తుంది.

4. క్షమ మరియు విడుదల: లీలావతి ప్రార్థనలకు కరిగిన స్వామి, చంద్రకేతు మహారాజు కలలో కనిపించి వైశ్యులను విడుదల చేయమని ఆజ్ఞాపిస్తారు. రాజు వారిని గౌరవంగా పంపిస్తూ, పోగొట్టుకున్న దానికి రెట్టింపు ధనాన్ని ఇచ్చి పంపుతాడు.

నేటి సమాజానికి ఈ అధ్యాయం ఇచ్చే సందేశం

ఈ కథ కేవలం ఒక వ్యాపారి కథ మాత్రమే కాదు, మానవ నైజానికి ఒక నిదర్శనం:

- మాట తప్పకూడదు (Integrity): కష్టం వచ్చినప్పుడు మొక్కుకోవడం, తీరా పని అయ్యాక దేవుణ్ణి (లేదా సహాయం చేసిన మనిషిని) మరిచిపోవడం మానవ సహజం. మనం ఇచ్చిన మాట మీద నిలబడాలనేది ఈ కథలోని ప్రధాన నీతి.
- అకారణ నిందలు (The Blame Game): ఒక్కోసారి మనం చేయని తప్పుకు శిక్ష అనుభవిస్తుంటాం (వైశ్యులు జైలుకి వెళ్ళినట్లు). అది మన పూర్వ కర్మో లేక మన అశ్రద్ధో కావచ్చు. అటువంటి సమయంలో కుంగిపోకుండా దైవచింతనతో ఉండాలని ఇది చెబుతుంది.
- స్త్రీల శక్తి మరియు భక్తి: ఇంట్లో మగవారు కష్టాల్లో ఉన్నప్పుడు, స్త్రీలు తమ భక్తితో, సంకల్పంతో ఆ కష్టాలను దూరం చేయగలరని లీలావతి, కళావతి పాత్రలు నిరూపిస్తాయి.

- క్షమాగుణం: ఎంత తప్పు చేసినా, మనస్ఫూర్తిగా పశ్చాత్తాపం చెందితే (True repentance) భగవంతుడు క్షమిస్తాడని ఈ అధ్యాయం భరోసా ఇస్తుంది.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథలోని నాల్గవ అధ్యాయం భగవంతుని మాయను, అహంకారం వల్ల కలిగే నష్టాన్ని మరియు 'ప్రసాదం' పట్ల ఉండవలసిన గౌరవాన్ని అద్భుతంగా వివరిస్తుంది.

నాల్గవ అధ్యాయ సారాంశం

1. దండి సన్యాసి పరీక్ష: జైలు నుండి విడుదలైన వైశ్యులు ఓడలో తిరిగి వస్తుండగా, సత్యదేవుడు సన్యాసి వేషంలో వచ్చి ఓడలో ఏముందని అడుగుతాడు. అహంకారంతో వైశ్యుడు "ఏమీ లేదు, కేవలం ఆకులు అలములు ఉన్నాయి" అని అబద్ధం చెబుతాడు. స్వామి "తథాస్తు" అనగానే ఓడలోని ధనమంతా ఆకులుగా మారిపోతుంది.
2. అపరాధ క్షమాపణ: తన తప్పు తెలుసుకున్న వైశ్యుడు స్వామి పాదాలపై పడి వేడుకోగా, స్వామి కరుణించి తిరిగి ధనాన్ని ప్రసాదిస్తారు.
3. ప్రసాద తిరస్కారం - ఫలితం: ఊరి పొలిమేరలోకి రాగానే, భర్త వచ్చాడన్న ఆత్రుతతో కళావతి పూజ ముగిసినా ప్రసాదం తీసుకోకుండానే పరుగున వస్తుంది. దీనివల్ల స్వామి ఆగ్రహించి, అల్లుడితో సహా ఓడను నీటిలో ముంచేస్తారు.
4. పరిష్కారం: తిరిగి ఇంటికి వెళ్లి ప్రసాదం స్వీకరించి రావాలని అశరీరవాణి పలకగా, కళావతి అలాగే చేస్తుంది. ఫలితంగా అల్లుడు, ఓడ క్షేమంగా బయటపడతారు.

నేటి సమాజానికి ఈ అధ్యాయం ఇచ్చే సందేశం

ఈ కథలోని ప్రతీ ఘట్టం నిత్య జీవితంలో మనం పాటించాల్సిన విలువలని గుర్తు చేస్తుంది:

- అబద్ధం మరియు అహంకారం: సన్యాసి అడిగినప్పుడు వైశ్యుడు అబద్ధం చెప్పడమే కాకుండా పరిహాసం చేస్తాడు. మన దగ్గర ఉన్న సంపద చూసుకుని ఇతరులను తక్కువగా చూడకూడదని, అబద్ధం ఆపదలను కొని తెస్తుందని ఇది చెబుతుంది.
- క్రమశిక్షణ (Discipline): దేవుడి పూజలో కానీ, చేసే పనిలో కానీ ఒక పద్ధతి ఉంటుంది. పని పూర్తయ్యాక ప్రసాదం తీసుకోవడం అనేది ఆ కార్యానికి ఇచ్చే గౌరవం. ఎంతటి ఆనందంలో ఉన్నా, నియమాలను అతిక్రమించకూడదని కళావతి ఉదంతం నేర్పుతుంది.
- ఆత్రుత vs నిలకడ: భర్తపై ప్రేమ ఉండటం సహజం, కానీ ఆ ఆత్రుతలో చేసే పొరపాట్లు ఒక్కోసారి ప్రాణాపాయం వరకు తీసుకెళ్తాయి. ఏ పనైనా ప్రశాంతంగా, పూర్తి బాధ్యతతో ముగించాలని ఇది సూచిస్తుంది.
- క్షమించే గుణం: భగవంతుడు శిక్ష వేయడం కక్షతో కాదు, కేవలం దారిలో పెట్టడానికే. మన తప్పు మనం తెలుసుకుని సరిదిద్దుకుంటే, పరిస్థితులు మళ్ళీ చక్కబడతాయని ఈ అధ్యాయం భరోసా ఇస్తుంది.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతకథలోని ఐదవ అధ్యాయం ముగింపు అధ్యాయం. ఇది అహంకారం ఎంతటి వారినైనా ఎలా పతనానికి గురిచేస్తుందో, అలాగే భగవంతుని ప్రసాదాన్ని తృణీకరిస్తే కలిగే అనర్థాలను వివరిస్తుంది.

ఐదవ అధ్యాయ సారాంశం

1. తుంగధ్వజ మహారాజు అహంకారం: ఒకనాడు తుంగధ్వజ మహారాజు వేటకు వెళ్లి తిరిగి వస్తుండగా, కొంతమంది యాదవులు (గొల్లవారు) భక్తితో సత్యనారాయణ వ్రతం చేసుకోవడం చూస్తాడు. కానీ అహంకారంతో కనీసం దేవుడికి నమస్కారం కూడా చేయడు.
2. ప్రసాద తిరస్కారం: పూజ ముగిశాక గొల్లవారు తెచ్చిన ప్రసాదాన్ని కూడా స్వీకరించకుండా అక్కడే వదిలేసి వెళ్ళిపోతాడు.

3. దుష్ఫలితాలు: ఈ అవమానానికి స్వామి ఆగ్రహించడంతో రాజుకు కష్టాలు మొదలవుతాయి. అతని వందమంది కుమారులు మరణిస్తారు, సంపద నశిస్తుంది, శత్రువులు రాజ్యంపై దండెత్తుతారు.
4. జ్ఞానోదయం & మోక్షం: తన తప్పు తెలుసుకున్న రాజు, వెంటనే గొల్లవారి వద్దకు వెళ్లి, వారితో కలిసి అత్యంత భక్తితో వ్రతం ఆచరిస్తాడు. ఫలితంగా స్వామి కరుణించి పోగొట్టుకున్న వాటన్నింటినీ తిరిగి ప్రసాదిస్తారు. చివరకు రాజు సత్యలోకాన్ని చేరుకుంటాడు.

నేటి సమాజానికి ఈ అధ్యాయం ఇచ్చే సందేశం

ఈ అధ్యాయం సామాజిక ఐక్యతను మరియు నైతిక విలువలను గుర్తుచేస్తుంది:

- అహంకార నిర్మూలన: అధికారం, హోదా ఉన్నవారు సామాన్యులను లేదా వారి ఆచారాలను తక్కువ చేసి చూడకూడదని ఈ కథ చెబుతుంది. భగవంతుని ముందు రాజు, గొల్లవాడు ఇద్దరూ సమానమే.
- ప్రసాదం అంటే గౌరవం: ప్రసాదం అంటే కేవలం ఆహారం కాదు, అది దైవ ప్రసాదితమైన ఆశీర్వాదం. ఏ రూపంలో వచ్చినా దాన్ని గౌరవపూర్వకంగా స్వీకరించాలి.
- పశ్చాత్తాపం - సరిదిద్దుకునే అవకాశం: మనిషి తప్పు చేయడం సహజం, కానీ ఆ తప్పును తెలుసుకుని పశ్చాత్తాపపడితే (Repentance) క్షమించబడతారని రాజు ఉదంతం నిరూపిస్తుంది.
- సామాజిక సమానత్వం: ఒక రాజు, సామాన్య గొల్లవారి వద్దకు వెళ్లి వ్రత విధానం నేర్చుకోవడం అనేది.. జ్ఞానం ఎక్కడున్నా స్వీకరించాలనే 'వినయం' (Humility) కు నిదర్శనం.
- కలియుగంలో త్వరగా ఫలితాన్నిచ్చే వ్రతం సత్యనారాయణ వ్రతం అని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. కథ విన్నా, వ్రతం చూసినా కూడా పుణ్యం లభిస్తుందని నమ్మకం.

  శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వ్రత కథా సమాప్తం.

ఓం తత్సత్.
